

ÄHTÄVÄ

Inventointikertomus kesällä 1971 tehdystä matkasta

Laat. huk. Mikko Ahvenlampi

Purmo ja Teerijärvi ja Evijärvi ovat Ähtävän (Essen) naapuripitäjiä ja aivan samalla tavalla kuin Vetelin ja Kaustisen kohdalla tämänkin pitäjän läpi virtaa joki, nim. Ähtävä-joki.

Kuitenkin ilmeisesti kivikautinen asutus on rajoittunut varsin jyrkästi pitäjän Evijärven puoleiseen osaan. Korkeusero on aivan ilmeinen tämän osan ja itse kirkonkylän alueen välillä.

Merkittäväksi alueeksi muodostuu se harju, joka alkaa Heinäkoskesta (Höfors) ja jatkuu aina Neder-Lappforsin Björkforsiin saakka. Molempien koskien kohdalla penkereillä on asuinpaikka ja oletettavasti myös välialueella olevalla Hjulforsilla.

Björkforsista alajuoksuun n. 3 km on asutusaareke Finnholm.

Merkittävä on myös Vitsjö - Långsjö - Kisksjö järvialue.

Korkeussuhteet ovat n. 40 - 60 m.

Huomattavana lisänä pitäjän kulttuurimaisemaan ovat ns. jättiläisenkirkot.

Niitä on Neder-Lappforsissa ja Heidessa järvialueella.

Sitten luettelo niistä löydöistä, joiden löytöpaikkoja ei voitu tarkistaa KM 2045:11-13, 2153:1-2, 3909:2, 3975:45-47, 9240:1-4, 15885 Esse hembygdsm. 450.

1) Ähtävä I kartalla

Överlappfors

Rno 3⁴ Högbacka, om. E. Höglund, os. Ähtävä, Överlappfors

Kivikautinen asuinpaikka harjulla II?

232301 KISKSJÖN

x = 7045 58 y = 46 568

- löytynyt kaksi tasatalttaa KM 8688:1-2, ver. 29.7.1926 I.

Arne Suominen, os. Ähtävä, Överlappfors

Löytöpaikka on n. 1 km länteen asuinrakennuksesta aivan harjun ja viljelysten rajassa, harju Lappstråkabackan, maaperä hiekkainen ja pellot laskevat loivasti etelään ja notkon pohjalla virtaa puro. Noin 4 km Evijärvi - Esse maantiestä pohjoiseen (Vitsjö)

Oppaana Konrad Hell, os. Ähtävä Neder-Lappfors

Kasvillisuuden vuoksi ei voinut todeta paikalta enempiä todisteita asuinpaikasta - irtolöytö.

2) Ähtävä II kartalla

Heide

Rno 1²⁹ Forsberg, om. Matts Leander, os. Ähtävä Neder-Lappfors

Kivikautinen asuinpaikka, soranotto suurimmaksi osaksi tuhonnut II ?

232301 KISKSJÖN

x = 7045 02 y = 46 314

- löytynyt kiviesine, joutunut hukkaan, I. Oskar Rundell, Ähtävä kk.

Soranotto on ilmeisesti tuhonnut useitakin asuinpaikkoja sillä harjulla, joka alkaa Björkforssista ja jatkuu aina Höforssiin saakka. Tältä alueelta on soranoton yhteydessä kuulema isännät nähneet nokimaaläiskiä ja ukonkiviä. Ei näkynyt enää.

3) Ähtävä III kartalla

Överlappfors

Rno 7⁵ Hjulfors, om. Esse kommun

Kivikautinen asuinpaikka harjulla II?

232301 KISKSJÖN

x = 7044 40 y = 46 462

- löytynyt kaksi tasatalttaa KM 9780:1-2, ver. 21.11.1933 I.

Martin Höglund ja Emil Söderlund, os. Ähtävä kl

Löytöpaikat ovat aivan Hjulkosken partaalta ja itse koskesta, molemmin puolin hiekkaista harjua, joten on ilmeistä, että paikalla saattaisi olla enemmänkin asutuksen jäännöksiä. Paikka sijaitsee n. 5 km pohjoiseen Björkforssista.

Oppaana Konrad Hell, os. Ähtävä Neder-Lappfors.

4) Ähtävä IV kartalla

Neder-Lappfors

Rno 1²⁴ Björkfors, om. Björkfors kraftverk, os. Ähtävä

Kivikautinen asuinpaikka, harjulla II

232 301 KISKSJÖN

x = 7046 82   y = 46 192

- löydetty kaivauksissa, A. Äyräpää ja C.F. Meinander 4-12.9.1935, kvartsi-iskoksia, kivilaji-iskoksia, keram. KM 9950:1-3 ja 10173:1-206.

Asuinpaikka on nykyisen voimalaitoksen maalla ja siellä ovat myös kaivauspaikat. Mainittakoon, että kaivausaikana löydettiin lähistöltä samalta harjulta aivan 100-200 m säteellä vanhoista soranottopaikoista kvartsi-iskoksia. On siis ilmeistä, että asuinpaikka ei ole rajoittunut pelkästään vain voimalaitoksen alueelle. Voimalaitos sijaitsee aivan Neder-Lappforsin kylän läheisyydessä.

5) Ähtävä V kartalla

Överlappfors

Rno 14² Höfors, om. Charles Nordling, os. Ähtävä, Överlappfors

Kivikautinen asuinpaikka harjulla ja viljelysmaalla II

232 301 KISKSJÖN

x = 7042 22   y = 46 564

- löytynyt kvartsi-iskoksia KM 17874:1-13, Djar 22.8.1969 I.

Väinö Tuomaala, os. Evijärvi

Löytöpaikka on harjulla, joka jää Ähtävä-joen mutkaan (kartta) hiekkamaa. Paikka on n. 7 km Neder-Lappforssista Evijärvelle päin (valokuvat) tiestä n. 200 m pohjoiseen.

Oppaana Konrad Hell, os. Ähtävä Neder-Lappfors.

- 6) Ähtävä VI kartalla
 Överlappfors
 Rno 6¹ Lamabacka, om. Anders Holmlund, os. Ähtävä, Överlappfors
 Kivikautinen asuinpaikka viljelysmaalla II
 232 301 KISKSJÖN
 $x = 7046\ 28$ $y = 46\ 404$
 - löytynyt kourutaltilta ja tasataltilta KM 9240:1-2, ver. 5.6.1930.
 - löytynyt tasataltilta KM 9970, ver. 16.10.1934 kaikki esineet I.
 Anders Holmlund
 Löytöpaikka n. 70 m asuinrakennuksista Lamajärvellä, hiekkainen multamaa. Viljelyspellot antavat kaakkoon. 5 km Neder-Lappforsista pohjoiseen.
 Oppaana Konrad Hell, os. Ähtävä, Neder-Lappfors.
 Aivan tarkkoja löytöpaikkoja ei voitu määrittää eikä sänkipellolta voinut löytää enempää esineitä.
- 7) Ähtävä VII kartalla
 Neder-Lappfors
 Rno 11²³ Finnholm, om. Fjalar Finnholm, os. Esse Neder-Lappfors
 Kivikautinen asuinpaikka viljelysmaalla II?
 232 111 C
 $x = 7051\ 15$ $y = 45\ 813$
 - löytynyt poikkikirves, Esse hembygdsm. 450, I. A. Finnholm.
 - löytöpaikka aivan asuinrakennuspellolla Ähtäväjoen varrella. Kaikki rakennukset ovat korkealla kummulla ja pellot antavat etelään, hiekkainen multamaa.
 Oppaana Konrad Hell, os. Ähtävä Neder-Lappfors.
 - pelloilta ei ainakaan löytynyt enempää esineitä tai kvartsia.
- 8) Ähtävä VIII kartalla
 Neder-Lappfors
 Rno 4¹⁷ Svedjebacken, om. Magnus Hällund, os. Ähtävä, Neder-Lappfors

Jätinkirkko (II) I

232 110 D

- löytynyt aivan jätinkirkon vierestä kvartsikaavin ja iskoksia

KM 10173:207-208, Diar. 8.10.1935, I. A. Äyräpää

Jätinkirkko sijaitsee Svedebacka-harjun pohjoispäässä n. 2 km Neder-Lappforsista kaakkoon.

Oppaana Konrad Hell, os. Ähtävä, Neder-Lappfors (kartta ja valokuva).

9)

Ähtävä

IX kartalla

Heide, Kisksjön

Rno 19⁵ Tallbacka-harju, om. Fridolf Nybacka, os. Ähtävä, Neder-Lappfors.

Jätinkirkko (II) I

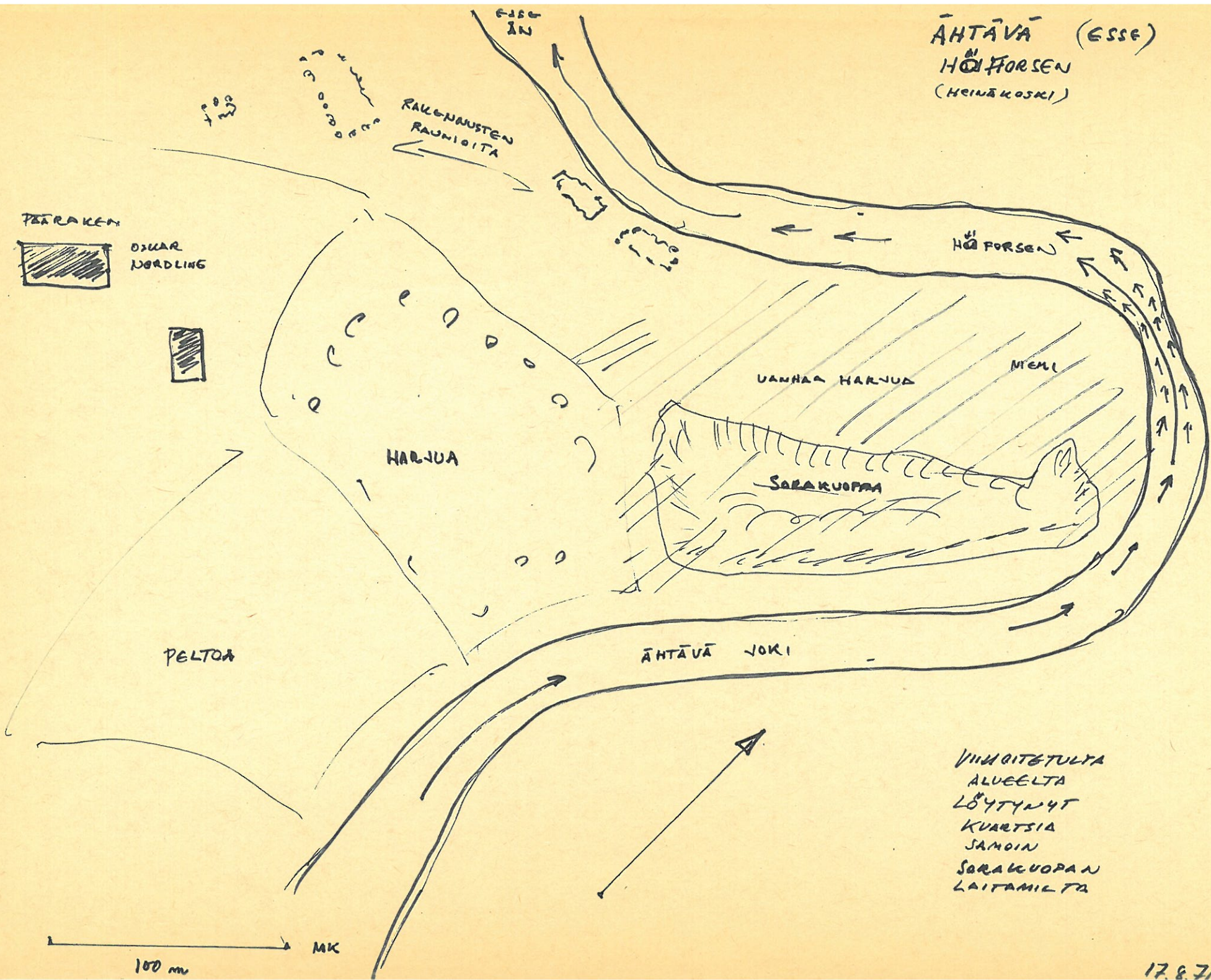
232 301 KISKSJÖN

$x = 7048\ 32$ $y = 46\ 260$

Jätinkirkko sijaitsee Tallbacka-harjun pohjoispäässä lähellä isoa suota. Harju on n. 5 km Neder-Lappforsista Teerijärvelle, tieltä n. 300 m etelään.

Oppaana Ingemar Nyqvist, os. Pietarsaari (kartta ja valokuva)

ÄHTÄVÄ (ESSE)
HÖFFORSEN
(HEINÄKOSKI)

PELTOA

HARJUA

VANHA HARJUA

MEMI

SORAKUOPPA

ÄHTÄVÄ JOKI

VIINIKITETULTA
ALUEELTA
LÖYTÄNYT
KUARTSIA
SAMOIN
SORAKUOPAN
LAITAMILTA

PEÄRAKEN

OSUAK
NORDLING

RAKONNUSTEN
RAUNIOITA

100 m MK

17.8.71

ESSE
SVEDJETBACKA
JÄTTE KYRKAN

METSÄTIGELLE
N. 120 m

VUJOAMAT
SISÄNKÄYNNIT

KIVIKEHÄT
PÄRSYTTÄ
AINA
1-5 m

SÄÄNÖLLISIÄ
"HAUTOJA"
Ø 1-4 m

OLQMAN KIVIVALLIN
YMPÄRYS N. 110 m

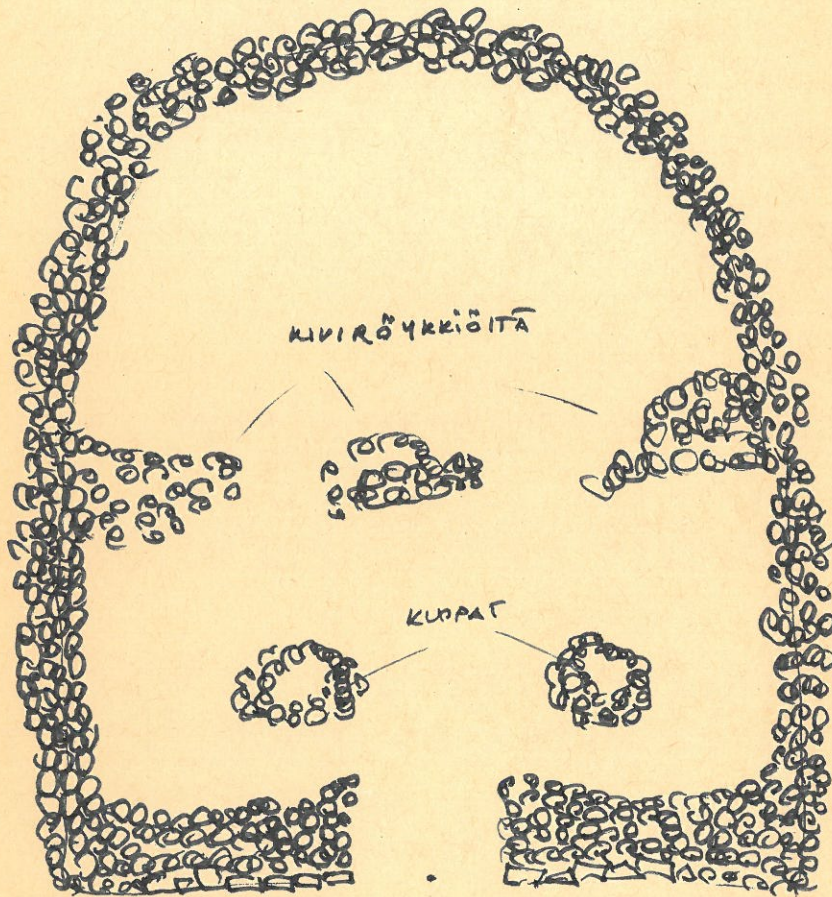
neg 37378

10m MK

10.8.71 MA

ESSE
HEIDE
KIKSJO
TALLBLCKA-HARJU
JATTEKYRKAN

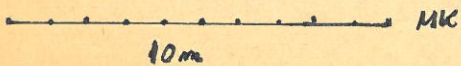
SUO N. 50m

MUURI
JOSSA
ETELÄPÄÄSSÄ
SELVÄSTI
KYLÄMURAUSTA

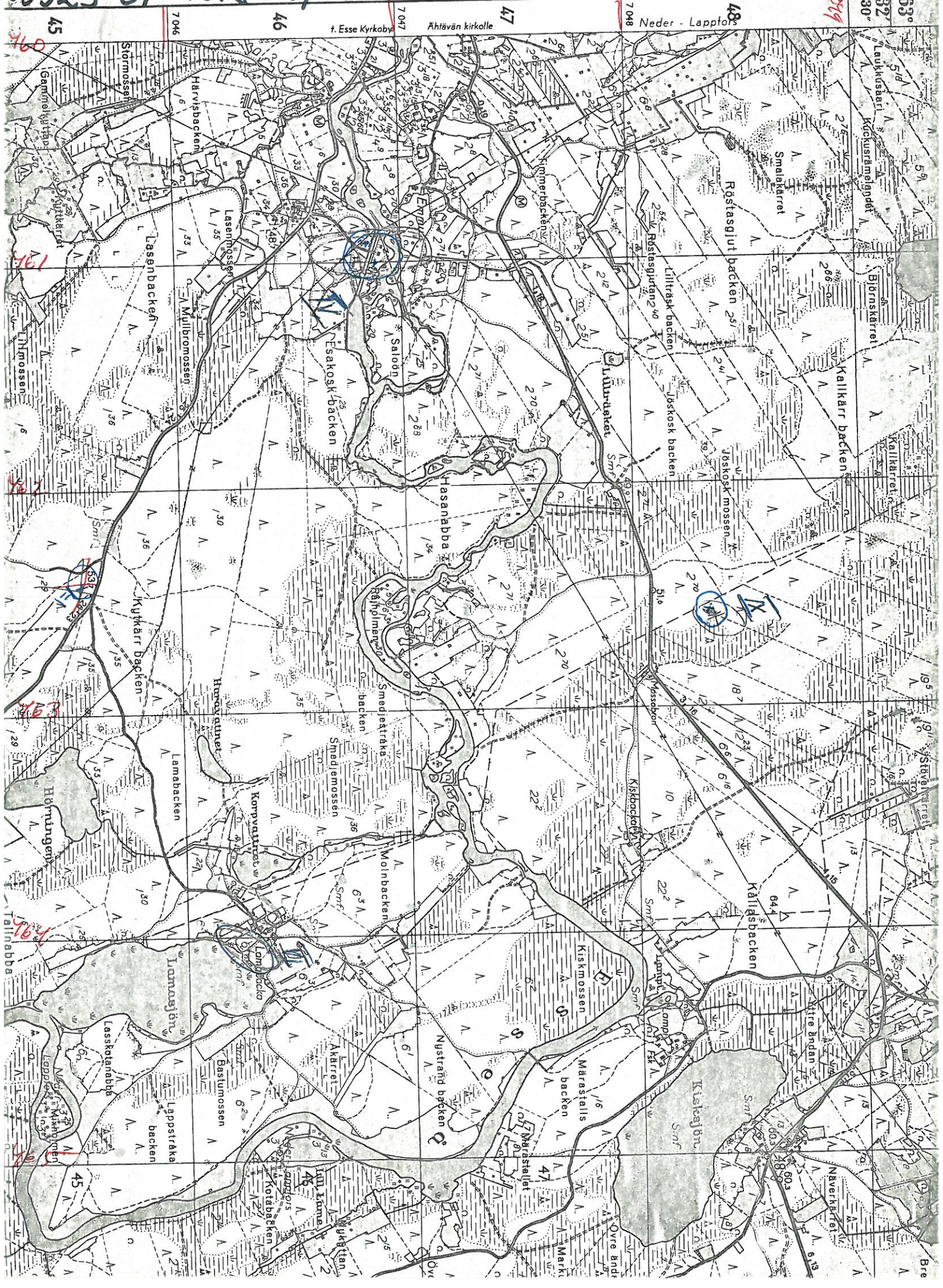
TEERINJÄRVI - LAPPFORS
MAANTIELLE

N. 300m

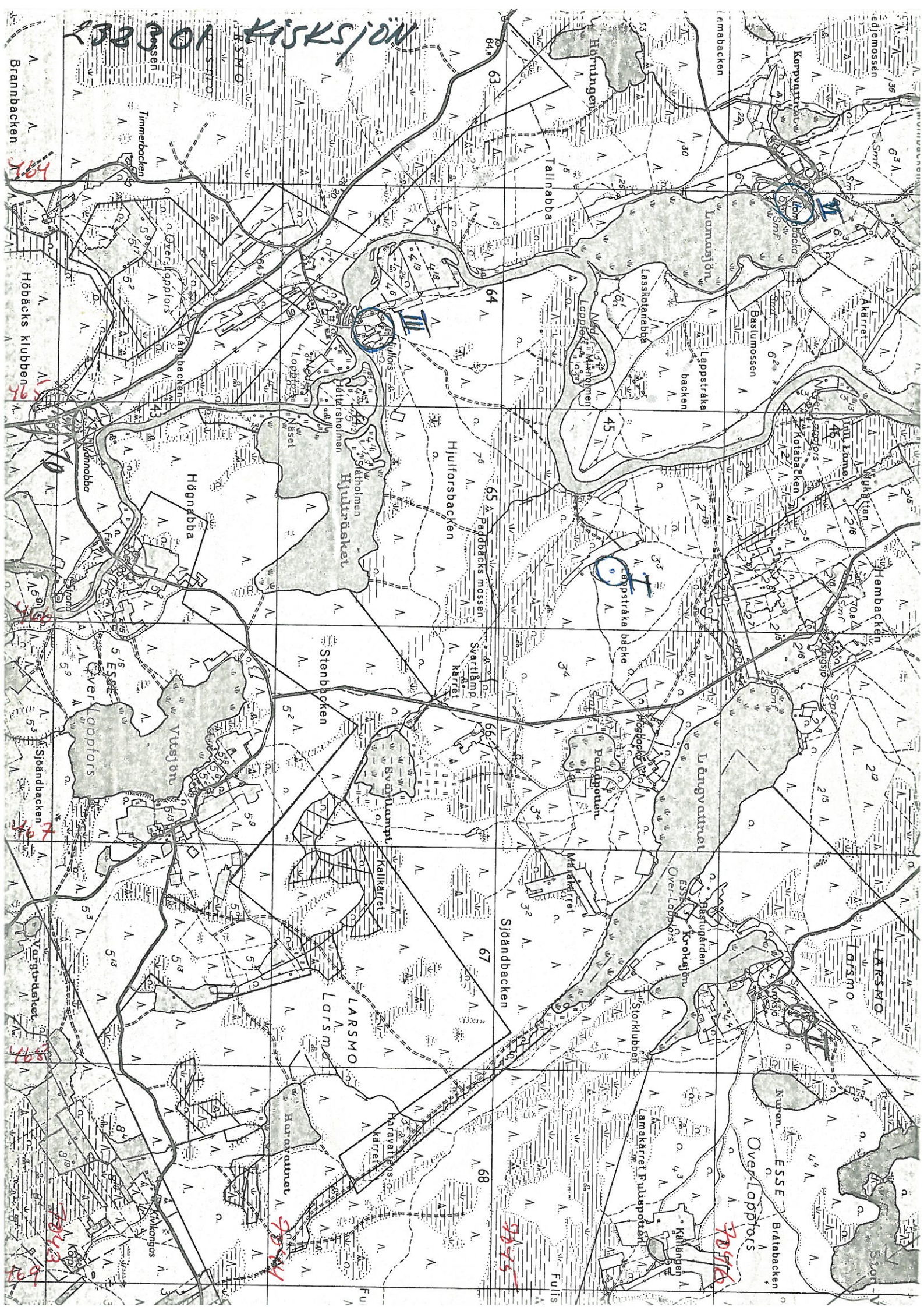

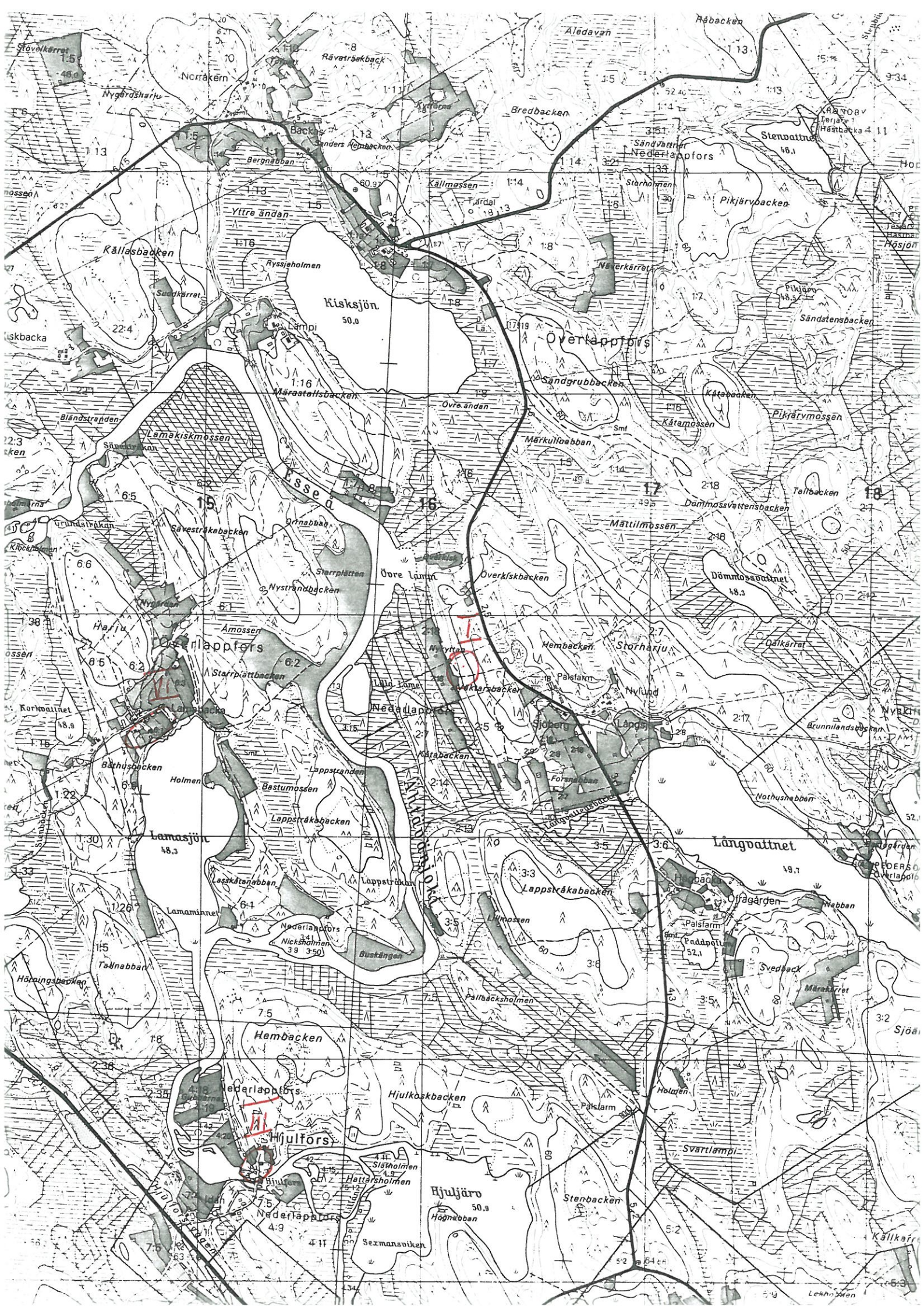
15. 8. 71

2323 of KISKSJÖN

Kisksjön

2323 OI KISKIJON

Lahti

Evijärven kirkolla
t. Evijärvi kyrkoby

23° 20'

-26 m 40 s

Teerine

Nak = +55°

Nak = +10°

132301

1 metreina merenpinnasta N 60-järjestelman mukaan
1 meter over havsytan enligt N 60-systemet

Vähentämällä 0,143 m saadaan vastaava N 43-järjestelmän korkeus
Motsvarande höjd enligt N 43-systemet fås genom subtraktion av 0,143 m

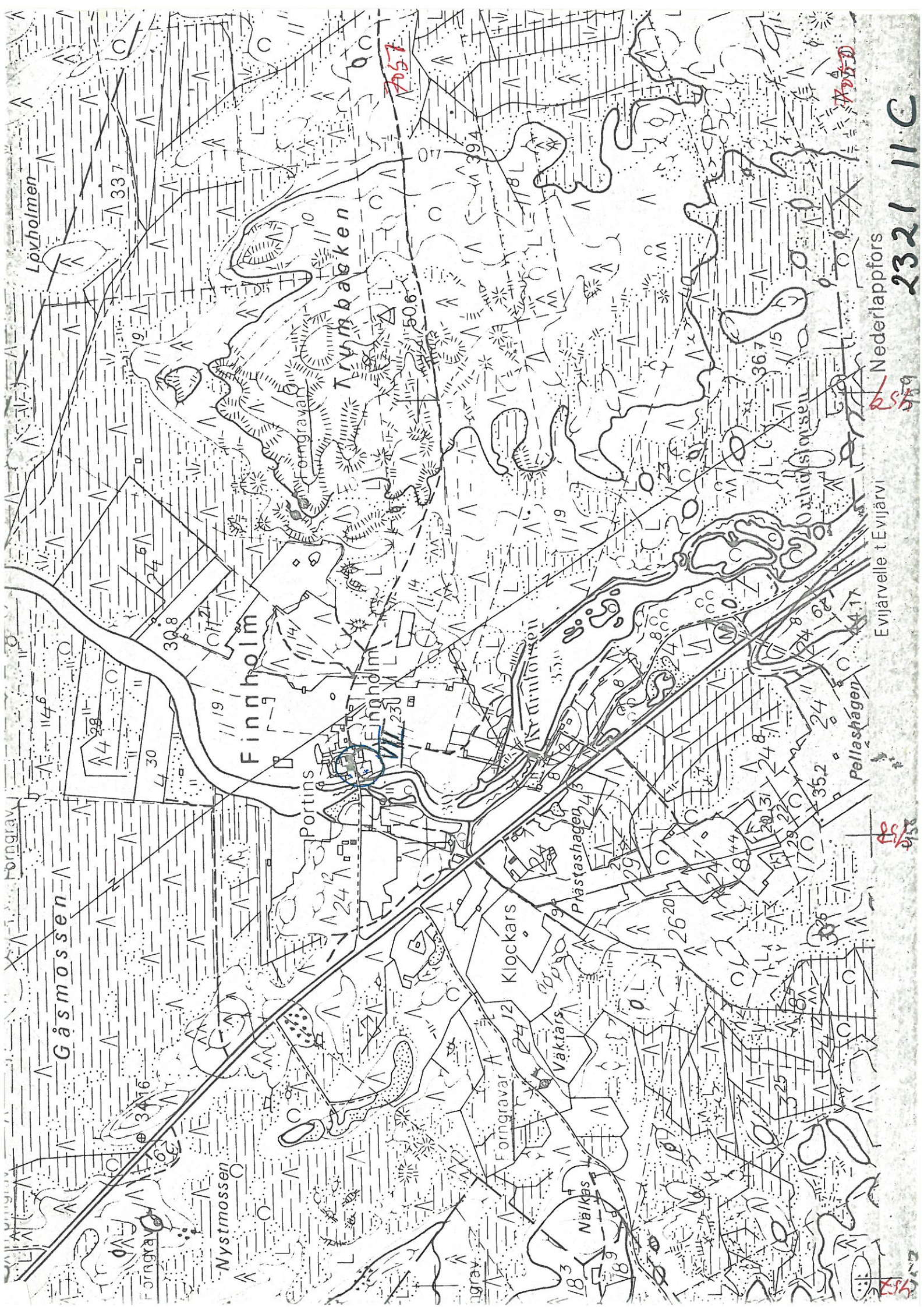
Karttoitus 1:10 000 v 1974 K Kaksönen
Kartläggning 1:10 000 av år '974 T Immonen

500 0 1 000 2 000 m

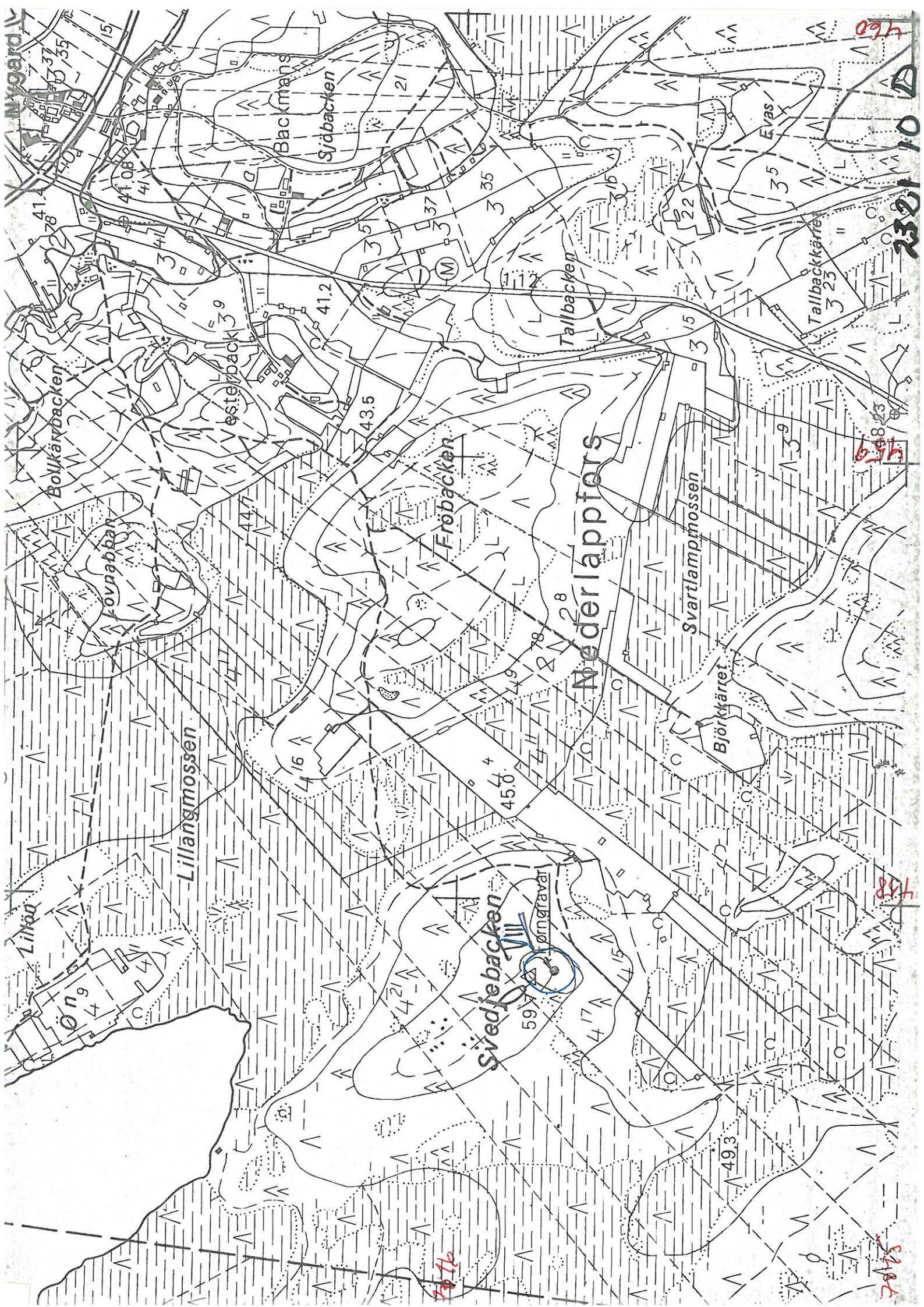
1 cm kartalla vastaa 200 metria maastossa

1:20 000

1 cm på kartan motsvarar 200 m i terrängen

Nygaard 15

460

232 10 D

69h

488

476

Bolkänbacken

Lövåbådan

Lillån

Lillangmossen

Backmans
Sjöbacken

Vesterbacken

Frobacken

Svedjebacken

Nederlappfors

Talbacken

Svartlamossen

Björkkåret

Evas

Talbackkåret

41.08
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

15

21

36

37

3

35

3

36

22

35

3

3

3

3

3

3

3

3

41.2

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

41.2

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

41.2

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

41.2

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

41.2

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

41.2

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

41.2

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

41.2

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

41.2

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

44.7

43.5

u u u
AHTAVA
KISKUJO
HEIDE
TALL BACKA

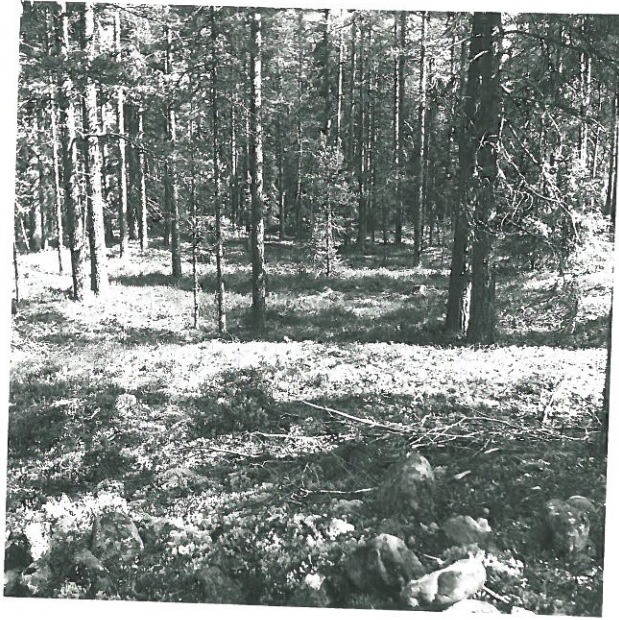

Nec. No: 37377

JÄTIN KIRKKO

S. 50/360
M. h. 70m

"ÄHTÄVÄ"
NEDER-LAPPFORS
SVEDJE BACKEN

NEG. NO: 37378

JÄTINKIRKKO

J. 10/360
M. M. 20 m

"ÄHTÄVÄ"
(SALONKYLÄ)
"ÖVER-LAPPEORS
HÖJFORS

LÖYTÖP.
MERULITTY
NUOLELLA

OIKEALLA
KOSKI

ÄHTÄVÄN JOKI

NEG. NO: 37379

s. 230/360
M. M. 600m

NIEMEN
TAKANA
KOSKI

NEG. NO: 37380

s. 110/360
M. M. 150m